

## POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa D. W.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych  
o wysokość emerytury,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 sierpnia 2010 r.,  
skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia  
wnioskodawczyni na wyrok Sądu Apelacyjnego  
z dnia 13 sierpnia 2009 r.,

**odrzuca skargę.**

### Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2009 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawczyni od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 listopada 2008 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wysokość emerytury, uznając że organ rentowy prawidłowo dokonał waloryzacji emerytury wnioskodawczyni, ustalając jej wysokość od dnia 1 marca 2008 r. na kwotę 1.141,24 zł w oparciu o art. 88 i 89 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dokonując z urzędu przeliczenia emerytury poprzez zastosowanie do obliczenia nowej kwoty bazowej z

dnia nabycia prawa do emerytury, a więc z dnia 1 lutego 2003 r., uwzględniając zasady wynikające z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2002 r., III UZP 7/02 (decyzja z dnia 26 maja 2008 r.).

W stanie faktycznym sprawy wnioskodawczyni wniosła odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 5 marca 2008 r., w której ponownie ustalono wysokość zrewaloryzowanego świadczenia emerytalnego oraz decyzji z dnia 26 maja 2008 r., którą organ rentowy z urzędu dokonał przeliczenia emerytury poprzez zastosowanie do obliczenia świadczenia tzw. nowej kwoty bazowej. W uzasadnieniu wnioskodawczyni podniosła, iż przeliczenie narusza zasadę niedziałania prawa wstecz, a ustawa o emeryturach i rentach z FUS nie może być zastosowana do osoby, która świadczenie otrzymała po raz pierwszy przed 1 stycznia 1999 r., gdyż jest to niezgodne z art. 2 Konstytucji RP. Wnioskodawczyni uprzednio pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy, a od dnia 1 lutego 2003 r. nabyła prawo do emerytury. Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2008 r. Sąd pierwszej instancji połączył sprawy z obu odwołań do wspólnego rozpoznania i wyrokiem z dnia 25 listopada 2008 r., IV U .../08, oddalił odwołanie, wskazując w uzasadnieniu, że zgodnie z art. 194a ust. 1, 2 i 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przeliczenie polega na podwyższeniu do 100% przeciętnego wynagrodzenia kwoty bazowej, którą przyjęto do pierwotnego obliczenia wysokości świadczenia, a następnie tak obliczone świadczenie zwaloryzował do dnia, od którego przysługuje świadczenie w przeliczonej wysokości. Samo ponowne ustalenie wysokości świadczenia wnioskodawczyni nastąpiło od dnia 1 maja 2008 r., a podstawa wymiaru świadczenia podlegała następnie wszystkim kolejnym waloryzacjom od dnia nabycia przez nią prawa do emerytury. Obliczenie świadczenia następuje w oparciu o przepis art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskaźnik waloryzacji emerytur i rent przyznanych przed dniem 1 marca 2008 r., w których wysokość obliczono z zastosowaniem kwoty bazowej obowiązującej przed dniem 1 marca 2007 r. oraz podstawy ich wymiaru wynosi 106,5%. Po zwaloryzowaniu świadczenia ubezpieczonej wskaźnikiem waloryzacyjnym 106,5%, od dnia 1 marca 2008 r. podstawa wymiaru emerytury wynosi 1141.24 zł co odpowiada kwocie wskazanej w decyzji. Z kolei decyzją z dnia 26 maja 2008 r. organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury wnioskodawczyni poprzez zastosowanie do obliczenia

składnika emerytury wynoszącego 24% kwoty, kwotę bazową w wysokości obowiązującej w dniu 1 lutym 2003 r., tj. w dniu nabycia prawa do emerytury, gdyż zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2002 r., III UZP 7/02, (OSNP 2003 nr 4 poz. 42) organ rentowy winien do obliczenia emerytur dla osób, które miały ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przyjmować w części socjalnej 24% kwoty bazowej obowiązującej w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę. Organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury ubezpieczonej, uwzględniając w części socjalnej emerytury kwotę bazową obowiązującą w dniu 1 lutego 2003 r., tj. 1.775,89 zł. Przeliczenia dokonano od dnia 1 maja 2005 r. W ocenie Sądu Okręgowego wysokość emerytury była ustalana i wypłacana w należnej ubezpieczonej wysokości, a zatem brak jest podstaw do ponownego przeliczenia świadczenia. Jak zauważył Sąd pierwszej instancji, wnioskodawczynie w swoich pismach podnosiła, iż organ rentowy naruszył szereg przepisów prawa materialnego oraz działał sprzecznie z Konstytucją RP. Pismem z dnia 12 listopada 2008 r. ubezpieczona wystąpiła do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich o ustalenie zasad obliczania wysokości przysługującej jej emerytury zgodnie z prawem unijnym, który odmówił nadania biegu wnioskowi (pismo Trybunału Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2009 r., k. 77 a.s.)

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2009 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawczynie. Sąd drugiej instancji uznał, że w sprawie nie jest sporne, że decyzją z dnia 4 marca 2003 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczynie od 1 lutego 2003 r. prawo do emerytury. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 69,65%. Z uwagi na fakt, iż ubezpieczonej przysługiwało wcześniej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, organ rentowy do obliczenia emerytury przyjął kwotę bazową obowiązującą w dniu 31 sierpnia 1996 r. zaś podstawa wymiaru została ustalona z uwzględnieniem podstawy wymiaru renty (art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania decyzji). Stosownie przy tym do treści art. 53 ustawy, emerytura wynosi: 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19 oraz po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych i po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych. Zgodnie natomiast z art. 194a ustawy - emerytury, które zostały obliczone od kwoty bazowej stanowiącej mniej niż 100%

przeciętnego wynagrodzenia podlegają przeliczeniu, które polega na ponownym obliczeniu świadczenia od kwoty bazowej określonej w ust. 5. W myśl tego przepisu natomiast dla świadczeń przysługujących emerytom urodzonym po 31 grudnia 1929 r. (wnioskodawczyni urodziła się 25 kwietnia 1942 r.) podwyższa się kwotę bazową do 100% przeciętnego wynagrodzenia przyjętego do ustalenia wysokości świadczenia w dniu jego przyznania - od 1 marca 2008 r. Zgodnie z ust. 6 i 7 art. 194a przeliczona emerytura podlega podwyższeniu w ramach waloryzacji przypadających do dnia, od którego przysługuje prawo do świadczenia w przeliczonej wysokości.

Sąd nadto wskazał, że w decyzji z 4 marca 2003 r. organ rentowy wadliwie przyjął do obliczania wysokości emerytury - w jej części socjalnej - kwotę bazową obowiązującą w dniu 31 sierpnia 1996 r. zamiast kwoty bazowej obowiązującej w dniu złożenia wniosku o emeryturę, ale naprawił swój błąd w zaskarżonej decyzji z 26 maja 2008 r., przyjmując do ustalenia emerytury podstawę wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy w wysokości uwzględniającej waloryzację do 1 lutego 2003 r. zaś do obliczenia części stałej (socjalnej) emerytury przyjęto kwotę bazową obowiązującą 1 lutego 2003 r.

Pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 sierpnia 2009 r., zaskarżając wyrok ten w całości i zarzucając „naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego, konstytucyjnych wolności oraz praw człowieka i obywatela - przede wszystkim art. 2 Konstytucji RP i innych; naruszając zasadę wyrażoną łacińską paremią *lex retro non agit*”, i wskazując, że zaskarżone orzeczenie, „wyrządza szkodę skarżącej, znacznie obniżając jej świadczenie emerytalne (około 40% i szkoda wzrasta z roku na rok)”, wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem zaskarżonego wyroku jak i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego, uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, a w razie uchylenia orzeczenia Sądu pierwszej instancji, przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie wyroków Sądów obu instancji i orzeczenie co do istoty sprawy, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

W ocenie pełnomocnika skarżącej przyjęty w ustawie o emeryturach i

rentach sposób corocznej waloryzacji świadczeń „koliduje z art. 2 Konstytucji RP - naruszenie zasady nieretroakcji, a także nie da się pogodzić z Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzoną w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U., z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)”, która stanowi część krajowego porządku prawnego i powinna być stosowana bezpośrednio”. Pełnomocnik skarżącej uważa, iż „Rozdział 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS jest logicznie niespójny z aktami prawnymi (...) i nie ma zastosowania do skarżącej”. Wskazał także „iż zgodnie z art. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego. Powyższe postanowienia nie będą jednak z żaden sposób naruszać prawa Państwa do stosowania takich ustaw jakie uzna za konieczne do uregulowania korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych. Z kolei art. 14 Konwencji stanowi, że korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów jak: płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn. Z treści tego artykułu wyraźnie wynika, że nie wchodzi w grę ogólny zakaz dyskryminacji, ale tylko w korzystaniu z praw i wolności wymienionych w materialnych postanowieniach Konwencji oraz w Protokołach do niej”. Podkreślił także że „Trybunał Praw Człowieka wielokrotnie wypowiadał się, że prawo do renty/emerytury należy uznać za mienie w rozumieniu art. 1 Protokołu Pierwszego do Konwencji, a więc korzysta ono z ochrony wynikającej z art. 14 Konwencji. Również Europejska Komisja Praw Człowieka uznała prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych za prawo majątkowe w rozumieniu art. 1 Protokołu 1 Konwencji, jeśli były płacone składki ubezpieczeniowe na fundusz, z którego wypłacano świadczenia”. Tym samym „skoro Konstytucja RP w art. 67 ust. 1 zapewnia prawo do zabezpieczenia społecznego, polski ustawodawca naruszył w

sposób rażący art. 2 Konstytucji RP (a więc prawo krajowe), a także prawo europejskie przyjęte w tej części do prawa krajowego. Zgodnie z cytowanym przepisem obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa, ta jednak nie jest zgodna z Konstytucją RP. Ze zdania drugiego art. 67 ust. 1 Konstytucji RP wynika jednoznacznie, iż szczegółów dotyczących zakresu oraz form przyznawania zabezpieczenia społecznego nie określa Konstytucja, lecz ustawa zwykła. Jednak ustawa z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS) nie jest zgodna z art. 2 Konstytucji RP (prawo krajowe) i nie da się pogodzić z Europejską Konwencją Praw Człowieka, która stanowi część krajowego porządku prawnego i powinna być bezpośrednio stosowana”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424<sup>1</sup> § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Według art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c., skarga powinna zawierać: 1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości lub w części, 2) przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie, 3) wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, 4) uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy, 5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono stosując art. 424<sup>1</sup> § 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi oraz 6) wniosek o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem. Konstrukcja skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wykazuje zasadnicze podobieństwo do skargi kasacyjnej. W art. 424<sup>5</sup> § 1 wymieniono wyczerpująco elementy określone w odniesieniu do skargi kasacyjnej jako istotne lub konstrukcyjne oraz przewidziano sankcję w postaci jej odrzucenia w razie

niespełnienia wymagań w zakresie konstrukcji skargi (art. 424<sup>8</sup> § 1 k.p.c.). Wspólny dla obydwu skarg jest obowiązek zastępstwa przez adwokatów lub radców prawnych (art. 87<sup>1</sup> § 1 k.p.c.), gwarantujący ściśle spełnienie surowych wymagań formalnych. Ukształtowana praktyka orzecznicza dotycząca istotnych elementów skargi kasacyjnej odnosi się także do skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, w tym do wymagania przedstawienia podstaw skargi i ich uzasadnienia (art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.), wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy (art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.).

Skarga wniesiona w rozpoznawanej sprawie nie spełnia wymagań konstrukcyjnych przewidzianych w art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c. dla tego szczególnego środka prawnego o charakterze procesowym. Przede wszystkim nie przytacza ona podstaw skargi (naruszenia konkretnie wskazanych przepisów prawa materialnego i/lub procesowego) oraz ich uzasadnienia (art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 424<sup>4</sup> k.p.c., zgodnie z którym skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda), a także nie wskazuje przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 3 k.p.c.). To ostatnie wymaganie konstrukcyjne jest niezależne i odrębne od wymagania dotyczącego przytoczenia podstaw skargi, powinno zatem być odrębnie przedstawione. Taki brak skargi nie jest sanowany nawet wówczas gdyby w podstawach, na których skarga została oparta, powołane zostały przepisy prawa materialnego czy procesowego - czego w tej sprawie nie uczyniono. Należy bowiem mieć na względzie, że wymagania skargi wskazane w pkt 2 i 3 art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c. są niezależne od siebie i spełniają, jako istotne elementy skargi, różne funkcje i cele. Przytoczenie podstaw skargi i ich uzasadnienie pozostaje w związku z art. 424<sup>4</sup> k.p.c. stanowiącym, że skargę można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub procesowego. Natomiast konieczność wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne wynika z tego, że istotą skargi jest właśnie stwierdzenie niezgodności

zaskarżonego orzeczenia z prawem, a więc konkretnym jego przepisem. Można więc zarzucać naruszenie wielu przepisów, które doprowadziło do wydania orzeczenia niezgodnego z prawem, jednak należy spośród nich wskazać ten przepis, z którym – zdaniem skarżącego – zaskarżone orzeczenie jest niezgodne. Naruszenia prawa materialnego lub procesowego mogą, ale nie muszą, spowodować niezgodności z prawem, tym samym przepisy powołane w podstawach skargi nie muszą być jednocześnie tymi przepisami, z którymi zaskarżone orzeczenie jest niezgodne. Bez spełnienia tego wymagania nie jest możliwe stwierdzenie przez Sąd Najwyższy bezprawności zaskarżonego orzeczenia, skoro nie wiadomo, z jakim przepisem prawa - zdaniem skarżącego - zaskarżone orzeczenie jest niezgodne. Podobny pogląd wyrażony został między innymi w niepublikowanych postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2006 r., I CNP 12/06 oraz z dnia 27 lutego 2007 r., II BU 8/06.

Gdy więc w rozpoznawanej skardze nie wskazano jej podstaw, a także nie przytoczono przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest sprzeczne, należało orzec jak w postanowieniu w oparciu o art. 424<sup>8</sup> § 1 k.p.c.